

# NOVICE

## kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani  
vsak teden dvakrat, nam-  
reč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti  
4 fl., scer 3 fl., za pol leta  
2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

**Tečaj XI.**

**V sredo 8. junia 1853.**

**List 46.**

### Gospodarske skušnje.

(*Moč reži.*) Pšenica nek nikdar snetjava ne postane, če se rež vmes seje. Tudi je rež vmes pšenice sejati v tacih krajih dobro, kjer se sama pšenica slabo obnaša. Tudi graha rodovitnost, ki sam na nekteri zemlji noče prav rasti, se močno povzdigne, ako se jara rež vmes seje.

(*Glava goveje šivine kaže: ali je šivina za pleme dobra ali ne*). Glava goved, ki so za pleme dobre, je lahka in tanjka, ne debela in teška. Tanjka glava je znamenje tanjših, pa krepkih in terdnih kosti. Kakor glava in dlaka, tako je meso in loj. Debela teška glava naznanjuje debele gobaste kosti; živina s tacimi kostmi še za vprego ni dobra. Volovska glava pri kravi je večidel gotovo znamenje, da nima posebne vrednosti. Teleta z velikimi glavami, ki jih poerbajo od bika ali matere, overajo tudi rojstvo njih.

(*Bolezni čbel.*) Za naj nevarniši bolezin velja gnjilina zalege, ker je tudi nalezljiva. Spozna se lahko. Ko hujši postaja, umerje veliko čbel in celi panj nazadnje smerdi. Vzrok bolezni je v tem, ako se prezgodaj in preveč satovja v jeseni izreže, slaba piča in prehlajenje panjů. Zoper to bolezin ni pomočka; ni tedaj drugega storiti, kakor celi panj pokončati. — Griža ni nalezljiva. Vzrok je prehlajenje, za to se svetjejo zavolj gorkote slamnati panjovi. Spozna se lahko iz smerdljivega, svitlo rudečega poblatenja. Pomočki so: panj djati na čisti zrak, pridno ga snažiti, in bolnim čbelam obilne piče, starega dobrega medu, dajati.

(Iz pomenkov Dunajskih čbelarjev).

### Kako naj si umni kmetovavec po vsih potih svojega gospodarstva gnoj množi.

(Dalje.)

#### Skušnje družih krajev.

Kako visoko cenijo in kako pridno pobirajo in spravljajo v Belgii vse, kar je za gnoj dobro, naj se prepričajo naši bravci iz sledečih skušinj.

Pešena zemlja v Belgii ni kaj rodovitna, zato jo morajo kmetovavci ondi vsako leto pridno gnojiti. Čeravno imajo živine dokaj, vendar tisti gnoj, ki ga od živine v hlevu pridelajo, ni zadosti. Oni si tedaj z nar večji pridnostjo napravljajo mešani gnoj (Kompostdünger).

Velike kmetije imajo za to posebnega človeka, kise gnojničar (Düngervoigt) imenuje in je oskerbnik gnojniš. Blato iz luž in grabnov, plevél, rušje, cestno blato in cestne smeti, ktere dá vsak kmetovavec v okolici svojega posestva z močnimi metlami

vkup spravljati, devajo na gnojniše, kjer vso to sodergo se mešajo z apnom, s pepélom iz mjarlij (zajfarij), s pepélom iz premoga in šôte, in s kurjekom, golobjekom in človeškim gnojem. Vës tak kup premetvajo večkrat in vselej ga polivajo z gnojnicom. Le kadar je vse do dobrega vdélano, sognjito in premešano, peljejo gnoj na njivo.

Stari in mladi spravljajo v Belgii gnojne reči in delajo take gnojniša ali za domačo potrebo ali za prodaj. Po mestnih ulicah pobirajo ubogi ljudjé gnoj; vse kar najdejo za to pripravnega, pobirajo v peharje ali vozičke, in se dostikrat skavsajo, če dva pobirača planet ob enem čez kupec \*). Zato so pa tudi tam ulice povsod tako snažne, da nikodartacih ne vidiš, — zato je pa tudi kmetijstvo v Belgii na tako visoki stopnji, da malokje drugod tako. Belgijanci vejo, da krava se le pri gobcu molze, njiva pa le po gnoju nar veči pridelk daje.

Nabrano zalogo spravljajo ubogi na določene kupe zunaj mesta, terga ali vasi, kjer vse, kar je bilo po ulicah nabranih smeti, šute, blata, ostanj-kov iz fabrik in mnogoverstne druge soderge, pride na okrog, špicaste kupe in se s scavnico poliva.

Ti kupi po lastnosti nabranih reči se prej ali pozneje sparijo in začno vreti. Na to pa se pridno pazi, in kakor hitro je en kup tako vroč, da roka vanj vtaknjena, vročine ne sterpi, se berz razkoplje. To se trikrat ponavlja, in po tem se kup prodá. Prodá se pa tam gnoj vsaki dan lahko, ker Belgijanci vejo gnoj vedno dobro ceniti.

V Brügg-u živi blizo 600 ubozih ljudi od nabiranja cestnih smeti. Gnoj iz sekretov pa še ni v ti rajtingi; iz samega sekretnega gnoja skupi mesto na leto čistih 10.000 tolarjev.

Zato pa tudi v tacih krajih, kjer taka pridnost v nabiranju gnoja kraljuje, nič beračev nimajo, in mestna gosposka vleče iz gnoja vsako leto lepe dohodke.

V Belgii je pa tudi velika kupčija z gnojem. Posebne družbe in imenitne kupčijske hiše se pečajo s prodajo gnoja. V Brüssel-u je neka družba nabiranje in odpeljevanje gnoja v najem (Pacht) vzela, ktera ima tudi v družih krajih prodajavnice gnoja in opraviilnike zato postavljene. Ta družba kupčuje: 1) s smetmi in blatom po ulicah nabranim, 2) s človeškim gnojem iz sekretov, 3) s šotnim pepélom, 4) z lanénimi in ogersičnimi pre-

\*) Ta hvale vredna navada, pridno spogana je bila nekđaj tudi v Krajnskem mestu. Od tod, ker sta se pobirača živinskega gnoja večkrat spërla in še le pomirila, ko je vsak polovico kupca dobil, je še dandanašnji znana zabavlica, s ktero vunanji prebivavce Krajnskega mesta dražijo. »vsak pol«.